

3 การกำกับดูแลระบบการชำระเงิน (Payment Systems Oversight)

3.1 การกำกับดูแลเสถียรภาพระบบการชำระเงิน (Payment Systems Stability)

ธปท. มีหน้าที่ในการดูแลเสถียรภาพระบบการชำระเงินของประเทศให้มีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ มีความปลอดภัย มีการคุ้มครองผู้บริโภค มีการบริหารจัดการความเสี่ยง รวมถึงการดำเนินการที่เหมาะสมและสอดคล้องตามมาตรฐานสากล Principles for Financial Market Infrastructures (PFMI) ของ Bank for International Settlements (BIS)

ระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญที่ ธปท. กำกับดูแล จำแนกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

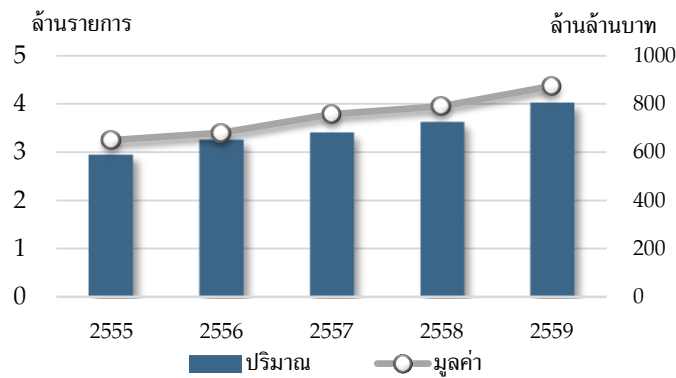
1) **ระบบการชำระเงินที่สำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินของประเทศ (Systemically Important Payment System: SIPS)** ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานรองรับการโอนเงินหรือการชำระเงินมูลค่าสูงระหว่างสถาบัน คือ ระบบบาทเน็ต (Bank of Thailand Automated High-value Transfer Network: BAHTNET) ที่ดำเนินการโดย ธปท.

2) **ระบบการชำระเงินรายย่อยที่มีความสำคัญ (Prominently Important Retail Payment Systems: PIRPS)** ได้แก่ ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS) ซึ่งดำเนินการโดย ธปท. และระบบการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคาร (Interbank Transaction Management and Exchange: ITMX) ซึ่งดำเนินการโดย บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด (NITMX) เช่น ระบบเอทีเอ็มพูล และระบบการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารครั้งละหลายรายการ (bulk payment)

3.1.1 ระบบบาทเน็ต (Bank of Thailand Automated High-Value Transfer Network: BAHTNET)

ระบบบาทเน็ตเป็นระบบการโอนเงินมูลค่าสูงที่มีความสำคัญ รองรับการทำธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบันที่มีบัญชีเงินฝากกับ ธปท. เช่น การโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม การโอนเงินเพื่อชำระราคาหลักทรัพย์ และการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่าย โดย ธปท. มีการกำกับดูแลให้สอดคล้องตามมาตรฐานสากล PFMI เพื่อให้ระบบบาทเน็ตมีการดำเนินการและบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมและสามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน

ภาพที่ 1: ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเนต

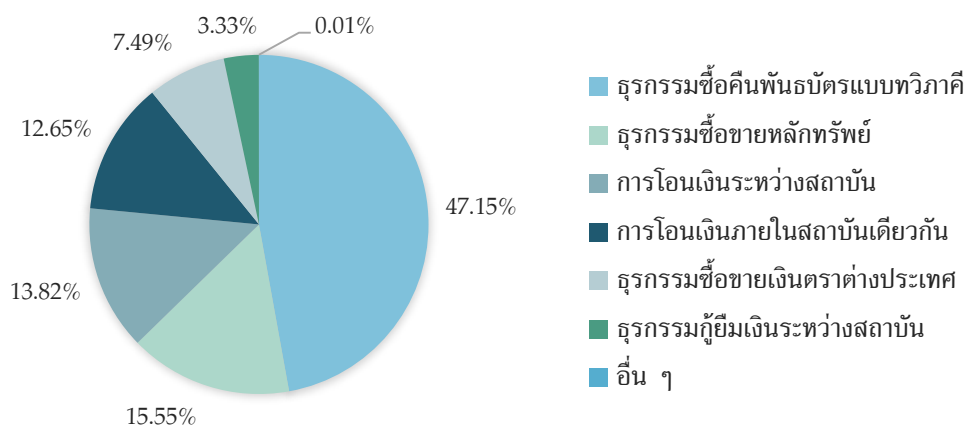

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตยังมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2559 การโอนเงินผ่านระบบบาทเนตมีปริมาณธุรกรรมรวมประมาณ 4 ล้านรายการ มูลค่ารวม 874 ล้านล้านบาท คิดเป็น 60.86 เท่าของ GDP ปริมาณและมูลค่าธุรกรรมขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 10.76 และ 10.52 โดยมีจำนวนรายการเฉลี่ยอยู่ที่ 16,446 รายการ/วัน และมูลค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.58 ล้านล้านบาท/วัน

หากพิจารณาการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตแยกตามประเภทธุรกิจ พบว่าธุรกรรมซื้อคืนพันธบัตรแบบทวิภาคี (Bilateral repurchase operations: Bilateral RP) คิดเป็นสัดส่วนสูงสุดถึงร้อยละ 47.15 มีมูลค่า 407.34 ล้านล้านบาท รองลงมาได้แก่ การซื้อขายหลักทรัพย์ (ร้อยละ 15.55) ธุรกรรมโอนเงินระหว่างสถาบัน (ร้อยละ 13.82) การโอนเงินภายในสถาบันเดียวกัน (ร้อยละ 12.65) และการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ (ร้อยละ 7.49) และธุรกรรมกู้ยืมเงินระหว่างสถาบัน (ร้อยละ 3.33)

ภาพที่ 2: สัดส่วนมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตแยกตามประเภทธุรกรรมที่สำคัญ

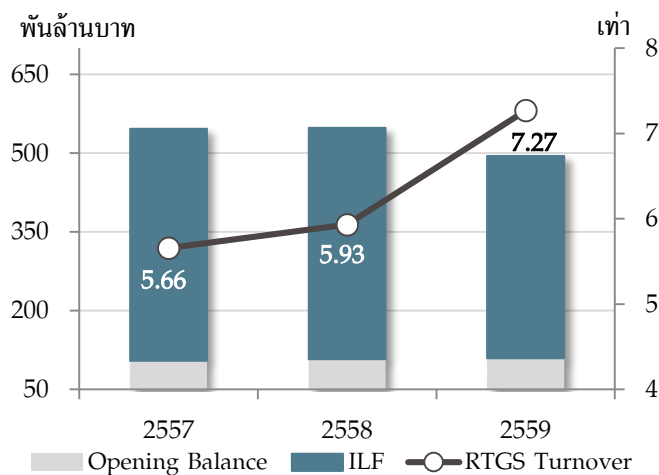
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การบริหารจัดการความเสี่ยงที่สำคัญของระบบบาทเนต

1) การบริหารจัดการความเสี่ยงด้านสภาพคล่องและความเสี่ยงในการชำระคูล

วัตถุประสงค์สำคัญ คือ สมาชิกของระบบบาทเนตมีสภาพคล่องเพียงพอสำหรับทำรายการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตและไม่ประสบปัญหาความเสี่ยงในการชำระคูล (Settlement risk) โดยในปี 2559 สมาชิกมีสภาพคล่องระหว่างวันซึ่งประกอบด้วยเงินฝากของสมาชิกผู้ใช้บริการในบัญชีที่ ธปท. (Opening balance) และเงินสภาพคล่องระหว่างวันที่สมาชิกได้รับจาก ธปท. โดยมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน (Intraday Liquidity Facilities: ILF) เฉลี่ยเท่ากับ 385.54 พันล้านบาทต่อวัน ซึ่งเพียงพอ

ภาพที่ 3: สภาพคล่องระหว่างวันโดยเฉลี่ยของระบบบาทเนต

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

สำหรับทำรายการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตและไม่ประสบปัญหาความเสี่ยงในการชำระคูล และการโอนเงินสามารถดำเนินการได้ทันที ไม่ติดขัด นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาอัตราการหมุนเวียนของสภาพคล่อง (turnover) ในระบบ ซึ่งคำนวณจากสัดส่วนมูลค่าการโอนเงินเฉลี่ยรายวันต่อสภาพคล่องของสมาชิกในแต่ละวัน พบว่าการหมุนเวียนสภาพคล่องเพื่อใช้ในการโอนเงินดีขึ้นจากปี 2558 โดยเพิ่มจาก 5.93 เท่าเป็น 7.27 เท่า

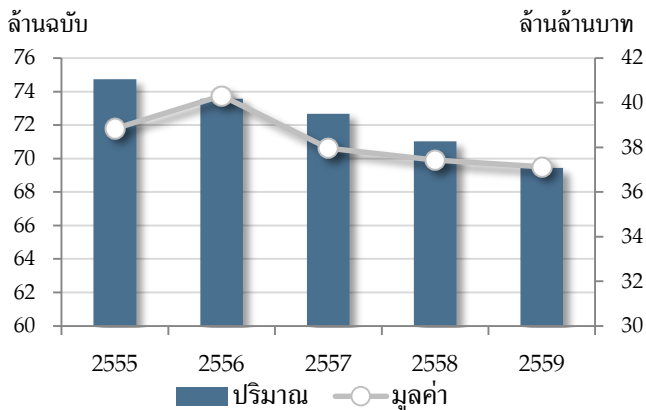
2) การบริหารจัดการความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (Operational risk)

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการเป็นความเสี่ยงที่สำคัญของระบบบาทเนต และการบริหารจัดการความต่อเนื่องของระบบเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้ระบบการชำระเงินดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น โดย ธปท. มีการกำกับดูแลให้ระบบสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน นอกจากนี้ ธปท. ในฐานะผู้ให้บริการระบบบาทเนตได้กำหนดตัวชี้วัดความต่อเนื่องของบริการ (Target System Availability) ในปี 2559 ที่ร้อยละ 99.80 และจากการดำเนินงานที่ผ่านมา ตัวชี้วัดความต่อเนื่องของบริการ (System Availability) ของระบบบาทเนตอยู่ที่ร้อยละ 100 ณ สิ้นปี 2559 ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งได้มีการติดตามตัวชี้วัดความต่อเนื่องของการให้บริการและรายงานต่อผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายงานผลการดำเนินการต่อ กรช. เป็นประจำทุก 6 เดือน

3.1.2 ระบบการหักบัญชีด้วยภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS)

ICAS เป็นระบบการชำระเงินรายย่อยที่มีความสำคัญที่รองรับการเรียกเก็บเช็คด้วยภาพเช็คระหว่างธนาคาร ซึ่ง ธปท. ได้นำมาตรฐานสากล PFMI ที่เกี่ยวข้อง³ มาประยุกต์ใช้ในการกำกับดูแล ในปี 2559 เช็คเรียกเก็บระหว่างธนาคารทั่วประเทศ มีจำนวนทั้งสิ้น 69.44 ล้านฉบับ คิดเป็นมูลค่า 37.13

ภาพที่ 4: ปริมาณและมูลค่าเช็คเรียกเก็บระหว่างธนาคารทั่วประเทศ

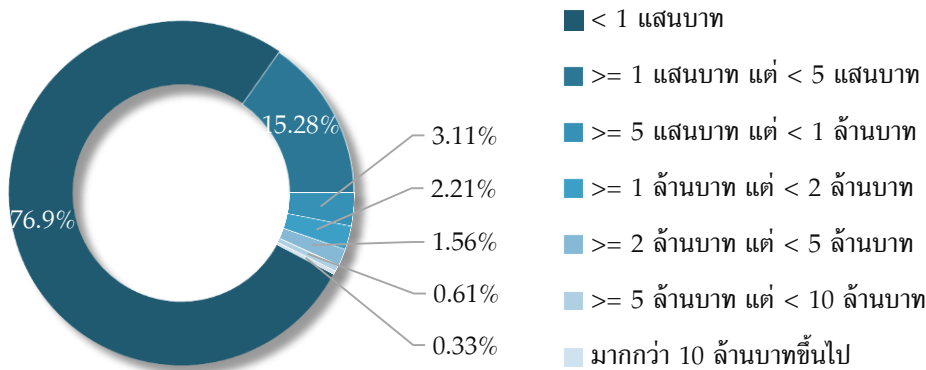

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ล้านล้านบาท โดยมีปริมาณลดลงจากปี 2558 ร้อยละ 2.23 และมูลค่าลดลงร้อยละ 0.81 โดยมีปริมาณและมูลค่าเช็คเรียกเก็บเฉลี่ยต่อวันอยู่ที่ 284,618 ฉบับ หรือ 152.19 พันล้านบาท ซึ่งมีแนวโน้มลดลงเช่นกันเนื่องจากสถานะเศรษฐกิจในประเทศและแนวโน้มของการทำธุรกรรมชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เพิ่มมากขึ้นในช่วงระยะหลายปีที่ผ่านมา

รายการเรียกเก็บเช็คส่วนใหญ่มีมูลค่าน้อยกว่า 1 แสนบาท จำนวน 53.22 ล้านฉบับ โดยคิดเป็นร้อยละ 76.9 ของรายการเช็คเรียกเก็บทั้งหมด รองลงมาเป็นเช็คมูลค่า 1-5 แสนบาท คิดเป็นร้อยละ 15.28 โดยมีปริมาณลดลงร้อยละ 1.89 เมื่อเทียบกับปี 2558

ภาพที่ 5: สัดส่วนปริมาณการเรียกเก็บเช็คแยกตามมูลค่า ปี 2559

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

³ กรศ. กำหนดแนวทางการกำกับดูแลระบบการชำระเงินรายย่อยที่มีความสำคัญ (PIRPS) โดยอ้างอิง PFMI บางข้อ ได้แก่ หลักการด้านความเสี่ยงด้านกฎหมาย การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล การจัดให้มีนโยบายและกรอบการบริหารจัดการความเสี่ยง การใช้บัญชีธนาคารกลางในการชำระดุล หลักเกณฑ์รองรับกรณีสมาชิกในระบบถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์หรือล้มละลาย การจัดการความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ การกำหนดหลักเกณฑ์ในการรับสมาชิก มาตรฐานในการรับส่งข้อมูล รวมทั้งการเปิดเผยกฎระเบียบและข้อมูลที่สำคัญ ทั้งนี้ ไม่รวมเรื่องความเสี่ยงทางการเงิน ความเสี่ยงด้านการลงทุน ความเสี่ยงในการส่งมอบเงิน 2 สกุล และการบริหารจัดการความเสี่ยงจากสมาชิกที่ไม่ได้เป็นสมาชิกโดยตรงของระบบ (Tired Participation) เนื่องจากระบบ PIRPS รองรับการทำธุรกรรมโอนเงินรายย่อย มูลค่าการโอนต่อรายการไม่สูง และการชำระดุลระหว่างสมาชิกในระบบจะถูกส่งเข้าดำเนินการในระบบการโอนเงินมูลค่าสูง (ระบบ SIPS)

การบริหารจัดการความเสี่ยงที่สำคัญของระบบ ICAS

ธปท. มีการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านปฏิบัติการและการบริหารจัดการความต่อเนื่องของระบบ ICAS มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดความต่อเนื่องของบริการที่ร้อยละ 99.80 จากการดำเนินงานที่ผ่านมาในปี 2559 ตัวชี้วัดความต่อเนื่องของบริการของระบบ ICAS เท่ากับร้อยละ 99.99 ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดย ธปท. ติดตามตัวชี้วัดความต่อเนื่องของบริการของระบบ ICAS และรายงานต่อผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายงานผลการดำเนินการต่อ กรช. เป็นประจำทุก 6 เดือน

3.1.3 ระบบไอทีเอ็มเอ็กซ์ (Interbank Transaction Management and Exchange: ITMX)

ธปท. กำกับดูแลระบบการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารของ NITMX ซึ่งจัดเป็นระบบการชำระเงินรายย่อยที่มีความสำคัญ (Prominently Important Retail Payment Systems: PIRPS) โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 รวมทั้งได้นำมาตรฐานสากล PFMI ที่เกี่ยวข้อง มาประยุกต์ใช้ในการกำกับดูแลระบบของ NITMX และได้ให้คำแนะนำในการยกระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เข้มงวดยิ่งขึ้น

3.2 การเตรียมการเพื่อเข้ารับการประเมินภาคการเงินตามโครงการ Financial Sector Assessment Program (FSAP)

ในปี 2559 ธปท. ได้เตรียมความพร้อมเพื่อเข้ารับการประเมินภาคการเงินตามโครงการ Financial Sector Assessment Program (FSAP) โดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก (World Bank) ในปี 2561 ซึ่งระบบการชำระเงินเป็น Module หนึ่งที่จะเข้ารับการประเมินตามมาตรฐานสากล Principle for Financial Market Infrastructures (PFMI) ด้วย

ในการดำเนินการดังกล่าว ธปท. ได้ประเมินตนเองสำหรับระบบบาทเน็ต (Self-assessment) เพื่อกำกับดูแลการบริหารจัดการความเสี่ยงของระบบบาทเน็ตให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล PFMI ใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินการและการบริหารจัดการความเสี่ยงของระบบบาทเน็ต (Principles for FMI) และด้านหน้าที่ความรับผิดชอบของ ธปท. ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลระบบบาทเน็ต (Responsibilities of Authority) โดยดำเนินการเพื่อยกระดับและให้สอดคล้องตามมาตรฐานสากลในบางเรื่อง เช่น ผลักดันให้มีกฎหมายรองรับ payment finality และการจัดให้มีพิธีปฏิบัติและกระบวนการจัดการเมื่อสมาชิกในระบบเกิดปัญหา ไม่สามารถชำระคูลได้หรือล้มละลาย (default management) รวมทั้งการจัดทำกรอบนโยบายการจัดการความเสี่ยงของระบบบาทเน็ต (risk management framework) ซึ่งจะแล้วเสร็จในปี 2560

กรอบที่ 7: รู้จัก FSAP และประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ

โครงการ FSAP เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) และธนาคารโลก (World Bank) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประเมินภาคการเงินของประเทศใน 2 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านเสถียรภาพของภาคการเงิน เพื่อประเมินปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญที่อาจสะสมเป็นความเปราะบางต่อเสถียรภาพระบบการเงินของประเทศรวมถึงประเมินกรอบการกำกับดูแลภาคการเงินและกรอบกลไกคุ้มครองทางด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล และ (2) ด้านพัฒนาการของภาคการเงิน เพื่อประเมินความสามารถของภาคการเงินในการสนับสนุนการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนของเศรษฐกิจ เช่น โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พัฒนาการของตลาดทุนและการเข้าถึงบริการทางการเงิน

การเข้ารับการประเมินภาคการเงินตามโครงการ FSAP จะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นต่อเสถียรภาพของระบบการเงินของประเทศ อีกทั้งยังเป็นการผลักดันให้หน่วยงานที่กำกับดูแลภาคการเงินยกระดับการกำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลมากขึ้น

สำหรับประเทศไทยเคยเข้ารับประเมินภาคการเงินตามโครงการ FSAP ในปี 2550 โดยได้ประเมินตามกรอบการกำกับดูแลตามมาตรฐานสากลใน 5 ด้าน ได้แก่ (1) มาตรฐานการกำกับดูแลสถาบันการเงิน (2) มาตรฐานการกำกับดูแลตลาดทุน (3) มาตรฐานด้านระบบการชำระเงินที่สำคัญ (4) มาตรฐานความโปร่งใสในการดำเนินนโยบายการเงิน และ (5) มาตรฐานการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการให้การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ซึ่งผลการประเมินในภาพรวมมีเสถียรภาพค่อนข้างดี โดยมีข้อสังเกตในบางประเด็น ซึ่งปัจจุบันได้ดำเนินการแก้ไขเป็นที่น่าพอใจแล้ว

อย่างไรก็ตาม กรอบการประเมินภาคการเงินตามโครงการ FSAP ได้มีการปรับปรุงใหม่ในปี 2552 หลังจากวิกฤติการเงินของสหรัฐอเมริกา เพื่อให้สามารถสะท้อนความเปราะบางและความเสี่ยงต่อเสถียรภาพระบบการเงินได้ดีขึ้น รวมถึงมาตรฐานสากลที่ใช้ในการประเมินได้มีการปรับปรุง เพื่อยกระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงและการกำกับดูแลในหลายด้าน สำหรับมาตรฐานการประเมินระบบการชำระเงินนั้น CPSS⁴ และ IOSCO⁵ ได้จัดทำมาตรฐานสากล Principle for Financial Market Infrastructures (PFMI) เพื่อใช้ในการประเมินโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน หรือ Financial Market Infrastructures (FMIs) ซึ่งสำหรับประเทศไทย ได้แก่ ระบบบาทเน็ต และระบบการชำระราคาและสิ่งมอบหลักทรัพย์

⁴ The Committee on Payment and Settlement Systems (CPSS) คือ คณะกรรมการที่กำหนดมาตรฐานสากลสำหรับการกำกับดูแลประสิทธิภาพและเสถียรภาพของระบบการชำระเงินภายใต้ BIS

⁵ The Technical Committee of the International Organization of Securities Commissions (IOSCO) คือ คณะกรรมการที่กำหนดมาตรฐานสากลสำหรับการกำกับดูแลประสิทธิภาพและเสถียรภาพของระบบการชำระเงินและระบบที่เกี่ยวข้องด้านหลักทรัพย์ภายใต้ BIS

3.3 ความร่วมมือในการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน (Cooperative Oversight)

เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการกำกับดูแลระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่เชื่อมโยงกันให้มีความมั่นคง ปลอดภัย มีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับมาตรฐานสากล PFMI และป้องกันความเสี่ยงในลักษณะลูกโซ่ (Systemic risk) ของทั้งระบบได้อย่างเหมาะสม ธปท. ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลระบบบาทเน็ต และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลระบบสำนักหักบัญชีกลาง สำหรับธุรกรรมการซื้อขายหลักทรัพย์ ระบบชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ และระบบศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ ได้เห็นชอบร่วมกันให้มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและองค์ความรู้ระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่เชื่อมโยงกัน รวมถึงได้ดำเนินการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล PFMI ตามหลักการด้านหน้าที่ความรับผิดชอบของธนาคารกลางหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแล (Responsibility E: Cooperation with other authorities) ที่กำหนดให้มีการประสานงานและร่วมมือกัน (Cooperative Oversight) อย่างเป็นทางการระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่เชื่อมโยงกัน และมีการกำหนดขอบเขตของความร่วมมือในการกำกับดูแลให้ครอบคลุมถึงเรื่องการกำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่เชื่อมโยงกัน การดูแลความเสี่ยงที่สำคัญ และการจัดการกรณีที่ระบบเกิดปัญหาหรือขัดข้องและมีผลกระทบต่อระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่เชื่อมโยงกัน เพื่อให้การกำกับดูแลระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินโดยรวมของประเทศมีความมั่นคง ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ

3.4 การกำกับและตรวจสอบผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ธปท. กำกับดูแลและตรวจสอบผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้มีการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม มีความน่าเชื่อถือและมีความปลอดภัยในการให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดย ธปท. เป็นผู้กำกับดูแลผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์ ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 และผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ พ.ศ. 2559

3.4.1 การกำกับดูแลตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์)

ธปท. กำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ที่มีใช้สถาบันการเงิน ซึ่งได้รับอนุญาตตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์) (ปว. 58) ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2547

ในปี 2559 มีผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจ e-Money จำนวน 3 ราย เป็นการประกอบธุรกิจบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านแอปพลิเคชันบน Smart phone เพื่อใช้ชำระค่าสินค้าและบริการ ณ ร้านค้าที่ร่วมให้บริการ และผ่านช่องทางออนไลน์ โดย ณ สิ้นปี 2559 มีจำนวนผู้ให้บริการ e-Money ภายใต้อปว. 58 ทั้งสิ้น 14 ราย

3.4.2 การกำกับดูแลตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 (พ.ร.ฎ. e-Payment) และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ พ.ศ. 2559 (พ.ร.ฎ. e-Payment SFIs)

ธปท. กำกับดูแลผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยอาศัยอำนาจตาม พ.ร.ฎ. e-Payment และ พ.ร.ฎ. e-Payment SFIs ซึ่งเป็นกฎหมายที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 โดยมีระดับการควบคุมดูแล 3 ระดับ คือ บัญชี ก เป็นธุรกิจบริการที่ต้องแจ้งให้ทราบ บัญชี ข เป็นธุรกิจบริการที่ต้องขอขึ้นทะเบียน และบัญชี ค เป็นธุรกิจบริการที่ต้องได้รับใบอนุญาตก่อนให้บริการ ในปี 2559 ธปท. ได้ดำเนินการกำกับดูแลผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตาม พ.ร.ฎ. e-Payment และ พ.ร.ฎ. e-Payment SFIs สรุปได้ดังนี้

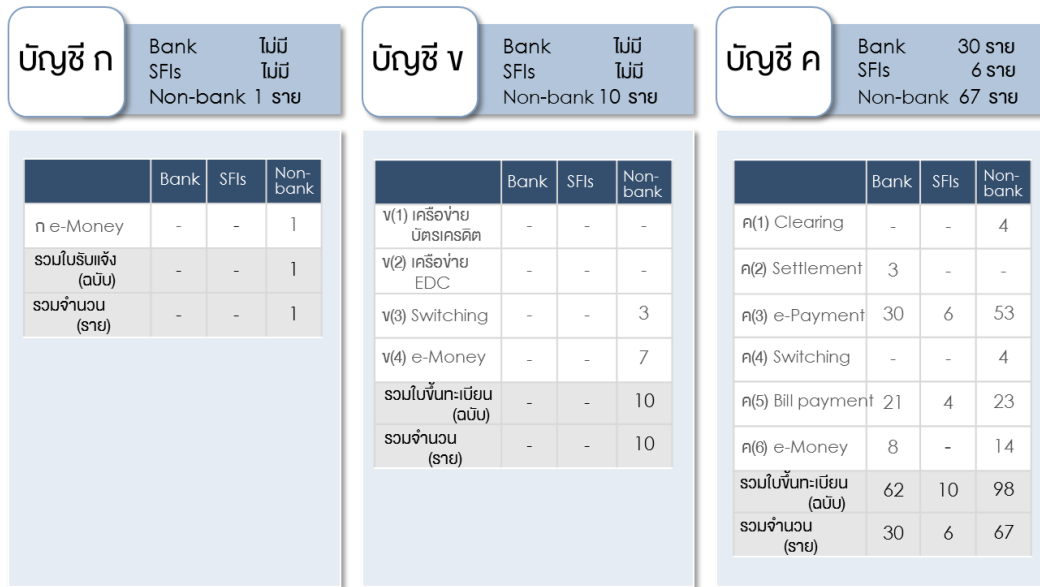
1) พิจารณารับขึ้นทะเบียนผู้ที่ประสงค์จะเป็นผู้ให้บริการตามบัญชี ข และพิจารณาการขอรับใบอนุญาตของผู้ที่ประสงค์จะเป็นผู้ให้บริการตามบัญชี ค เสนอคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (คธอ.) เพื่อพิจารณาออกใบอนุญาต โดยในปี 2559 มีผู้ขอขึ้นทะเบียน 2 ราย และขอใบอนุญาตตาม พ.ร.ฎ. e-Payment 15 ราย และ พ.ร.ฎ. e-Payment SFIs 6 ราย รวม 21 ราย ในจำนวนนี้ ส่วนใหญ่เป็นการให้บริการรับชำระค่าสินค้าและบริการทางอินเทอร์เน็ต (Payment Gateway) บริการรับชำระเงินแทน และบริการ e-Money นอกจากนี้ มีผู้ให้บริการที่คืนใบขึ้นทะเบียนตามบัญชี ข จำนวน 1 ราย และคืนใบอนุญาตตามบัญชี ค จำนวน 5 ราย

ณ สิ้นปี 2559 มีผู้ให้บริการที่แจ้งให้ทราบตามบัญชี ก จำนวน 1 ราย ผู้ให้บริการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนตามบัญชี ข จำนวน 10 ราย และผู้ให้บริการที่ได้รับใบอนุญาตตามบัญชี ค จำนวน 103 ราย⁶

⁶ ทุกรายชื่อผู้ประกอบการบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ได้จากเว็บไซต์ ธปท. (<http://www.bot.or.th/ระบบการชำระเงิน/การกำกับดูแล e-Payment/รายชื่อผู้ประกอบการ>)

(ธนาคารพาณิชย์ 30 ราย สถาบันการเงินเฉพาะกิจ 6 ราย และผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน 67 ราย) รวมใบอนุญาตทั้งสิ้น 170 ฉบับ

ภาพที่ 6: ภาพรวมธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

2) กำกับดูแลและตรวจสอบผู้ให้บริการให้ปฏิบัติตาม พ.ร.ฎ. e-Payment และประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การติดตามเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับผู้ประกอบการ ติดตามตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อกำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยในปี 2559 มีผู้ประกอบการบางรายปฏิบัติไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดบางประการ แต่ไม่มีผลกระทบที่มีนัยสำคัญกับการให้บริการ ซึ่ง ธปท. ได้รายงานผลการควบคุมดูแลและการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ให้บริการดังกล่าวต่อ คธอ. และแจ้งผู้ให้บริการรับทราบ รวมถึงกำชับให้ดำเนินการหรือติดตามการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องแล้ว

3) ตรวจสอบผู้ให้บริการ e-Payment ณ สำนักงานของผู้ให้บริการ (On-site examination) โดยในปี 2559 ธปท. ได้เข้าตรวจสอบและสังเกตการณ์การปฏิบัติงานของผู้ให้บริการ e-Payment ที่มีใช้สถาบันการเงิน ซึ่งเป็นผู้ให้บริการในกลุ่มบัญชี ข และ บัญชี ค โดยมีปัจจัยหลักที่ใช้ในการพิจารณาจากประเภทธุรกิจบริการที่มีผู้ใช้บริการแพร่หลาย มีผลกระทบกับผู้ใช้บริการในวงกว้าง ฐานะความมั่นคงของผู้ให้บริการ รวมถึงข้อร้องเรียนที่ได้รับจากผู้ใช้บริการ ซึ่ง ธปท. ได้ตรวจสอบและประเมินการดำเนินการของผู้ให้บริการทั้งในด้านฐานะการเงิน การกำกับดูแลกิจการ กระบวนการให้บริการ e-Payment และการบริหารจัดการความเสี่ยงทั้งในด้านการดำเนินธุรกิจและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเมื่อ ธปท. ตรวจพบประเด็นข้อสังเกตจะมีคำสั่งการแจ้งผู้ให้บริการปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งติดตามให้มีการแก้ไขให้ถูกต้องตามคำสั่งการของ ธปท. เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของระบบการชำระเงินและสร้างความมั่นใจให้กับผู้ใช้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์